

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vsvardi Martyrologivm

Usuardus <Sangermanensis>

Lovanii, 1573

Candido Lectori Ioan. Molanvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42790

CANDIDO LECTORI
IOAN. MOLANVS.

V LCHRE scripsit quidam, Ne hoc tibi dedecori fore putato, si orationem iam editam, adhuc lima retractes. quandoquidem hoc Phidiam quoque fecisse perhibent, quo tempore apud Eleos Iouem iam absoluerat. Stetisse enim illum post ianuam, ubi primum opus in lucem productum, hominibus visendum ostendisset, subauscultasseq. quid quisq. spectantium laudaret, aut reprehenderet. Cæterum hic quidem nasum reprehendebat, quasi plus æquo crassiorem: alius vero faciem, tanquam oblongam: tertius aliud quiddam pictori vertebat vitio. Deinde digressis spectatoribus, rursus Phidiam semetipsum concludentem correxisse, atq. ad multorum opinionem & iudicium imaginem emendasse. Neque enim mediocre, aut contemnendum esse existimabat populitani numeri consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, vt multi semper plus quam vnus peruiderent. Hæc de Phidia ille.

Lucianus
dialogo pro
imaginibus.

Quem sane in modum auscultavi, & sæpius interrogavi, Candidissime Lector, quid quisque legentium laudaret, aut, cuius prima cura erat, quid improbaret in eo Martyrologio, quod mea qualicumque opera editum erat Louanij Anno 68. Eorumque collectis iudicijs, librum ad multorum opinionem & iudicium, adhibita diligenti lima, retractare, expolire, recognoscere, & emendare, sum conatus. Quæ igitur habeat posterior hæc editio, ob quæ priori sit anteferenda, paucis aperiam.

II. De lectione Lunæ.

L Unæ lectionem in ecclesijs vsitatam, nonnulli desiderarunt. quibus non solum acquieui, sed eam recognoui ad castigationem & reductionem numeri Decemnouennalis, siue aurei numeri, quæ facta est iam pridem in Romano Breuiario. Quare cum alibi lunæ pronuntiatio, quinque diebus discrepet à luna cæli, (ob quos dies retrocedendum fuit per syllabas quinque dicendo, In cælis est hic) in hac editione sic castigata est lunaris pronuntiatio, vt à cæli situ aut nihil discrepet, aut perparum.

III. De numeris Lunæ.

Solent vero numero decemnouennali subijcere primas nouendecim literas,

A b c d e f g h i k l m n o p q r s t
ac lectorem admonere, vt dum aureus numerus est vnum, toto anno legunt numerum suprapositum A primæ literæ: dum est aureus numerus duo, eo anno legant numerum cui subiungitur b litera secunda, & sic consequenter, vsque ad decimum nonum, cui respondet litera I, decima nona. Sed non fuit necesse eiusmodi literis onerare librum præsentem, eò quòd numerum aureum per quinarios distinxerim: per quas distinctiones tam facile inuenitur locus lunæ anni præsentis, quam si literæ id ipsum significantes, essent adiunctæ. Tam facile enim agnosco locum nonum esse penultimum in secundo quinario: aut duodecimum locum, esse secundum in tertio quinario, quàm agnoscam I literam esse nonam, & M duodecimam.

III. De

IIII. De Vuandelberti martyrologio.

MOnuerunt etiam vnus, & alter, vt carmina Vuandelberti omitterem: quos scio parum cogitasse ante quot secula ea sint conscripta: tantumque attendisse non satis ea numeris suis constare. Interim, quia magis faciunt ad centonem libri, quam ad multam Lectoris promiscui instructionem; & vt ornatum exiguum, sic etiam non nimiam vtilitatem & necessitatem adferre eis videantur, permisi hæc carmina in recognitione libri abesse. Remitto interim studiosissimos Lectores, quibus ea vsui esse possent, tum ad primum tomum operum Bedæ, vbifalsò extant eius nomine: tum ad primam nostri Martyrologij editionem, vbi Vuandelberto sua carmina restitui.

V. De omisissis abbreviationibus.

Porrò cumplerunque à iunioribus Martyrologium legi soleat in ecclesia, eiusque lectio sit etiam vsitatissima apud sanctimoniales, visum mihi fuit, vt quæcunque ad martyrologij lectionem in ecclesia pertinent, integre, absque vlla abbreviatione, aut mutilatione, excuderentur, in gratiam idiotarum, & minus peritorum. Quod etiam à typographis fere est obseruatum, saluis vsitatissimis virgulis pro literis m & n. In reliquis verò, quæ doctis seruiunt, id non fuit obseruandum.

VI. De Vsuardo.

VSuardus principali caractere excusus est. quem diligenter contulicum varijs exemplaribus Ms. &

A 5

varie

varietate lectionum deprehensa, elaboravi genuinam ponere lectionem. Vbi id deprehendere non potui, alteram lectionem in margine posui. Occurrerunt in eodem paucula, quae videbantur à fide historica aliena, ut nonnunquam bonus dormitat Homerus, difficileque est in tam confuso opere nihil humanum pati. Ea ex contextu sustuli, ne in ecclesia legantur, & sic in annotatione vel margine posui, ut Lector facile aduertat quid ad integritatem Vsuardi pertineat.

VII. De notis parenthesis.

Martyris autem vocem aliquando notis parenthesis interclusi, quando posita est pro eo qui in confessione fidei tormenta passus est, sed citra mortem. Similiter dictionem virginis, dum ponitur pro vidua sanctimoniali, ut doctioribus ea significationes occurrant.

VIII. De natalibus transpositis.

Natales quorundam sanctorum transposui iuxta Tridentini Concilij Breviarium, aut iuxta propriae ecclesiae legitimam observationem. Quia geminatio ea, potissimum si altero loco erronea erat, parum gratia erat Lectoribus, suspendens eos quoniam die festum observaretur. Si cui autem tantilla Vsuardi verborum transpositio displiceat, sciat is nostri instituti fuisse, Martyrologium ecclesiae, quo adpossem, accommodare. Neque deesse alias editiones, in quibus nulla sit Vsuardi verborum transpositio.

IX. De additionibus.

Eadem fere, quae de Vsuardo dixi, locum habent in additionibus, quae cursivo, ut loquuntur, & Italico caractere,

charactere, additæ sunt, ex veterum Scriptorum, & sanctarum ecclesiarum Martyrologijs, potissimum si castigatam & emendatam lectionem spectes, in qua non parum operæ & laboris collocandum fuit.

Accessit in iisdem additionibus auctarium magnum. Nam inter alia quæ primæ editioni defuerunt, multa hic accesserunt. Ut, de Sanctis nostratibus non pauca, ex propriarum ecclesiarum Martyrologijs, de Sanctis Græcorum, ex Menologio Græcorum, quod tunc nondum videram, de sanctis Siciliæ, ex Martyrologijs Siciliæ, apud Maurolycum.

X. Literulæ significantes.

Dictas additiones maluissent nonnulli indistincto ab *Vsuardo* charactere imprimi, & sine literis significatiuis. Sed secuti sumus quod pluribus non absre placuit. Nam nec character diuersus imperitū lectorem turbare potest: nec nudæ eæ literulæ quas facile aduertit à se esse prætereundas. At verò docti gaudent videre quid sit *Vsuardi*, quidque *Vsuardo* additum. Nec iniucundum est eis videre has literas significantes. Quoniam *A* significat sequentia sumpta esse ex Martyrologio *Adonis* episcopi: *B*, ex *Beda*: *G*, ex Græcorum menologio: *P*, ex Martyrologio propriæ ecclesiæ, apud *Belgas*. hoc est, in qua corpus sanctum quiescit, vel in qua Sanctus resedit. *P*, cum punctis, ex Martyrologio proprii episcopatus. *R*, ex Romana ecclesiæ Martyrologio: *Q*, ex quodam ecclesiarum Martyrologio confusè. qualiter significandum fuit sæpius quod sequentia non pertineant ad eam literam, ad quæ præcedentia.

Nec dubium est quin sub hac litera multa notauerim, quæ etiam sunt in proprijs Martyrologijs. Quia Sanctos
Medio-

EPISTOLA

Mediolanenses scripsi ex Martyrologio quod cum Breuiario Ambrosiana ecclesiae est impressum / Siculos ex Martyrologijs Siciliae, quod modo dixi / Laudunenses ex Martyrologio quod nostrum Parcum habet ex Abbatia sancti Martini in Lauduno clauato / Remenses, ex Ms. Vsuarado, qui vix vllas habebat additiones, praeterquam de sanctis Remensibus / Treuirenses, ex Martyrologio impresso pro vnione Bursfeldensi / Rothomagenses, & comprouinciales, ex Martyrologio Rothomagi excuso, Anno 1507 / Parisienses ex Martyrologio quod Caroli magni iussu digestum est, & Parisijs impressum Annis 1490, & 1536 / Ordinum denique Sanctos ex monasterijs Ordinum scripsi.

In priorie editione etiam alijs utebar literis, sed posterior ratio priori fuit praelata.

Nec difficile est Lectori hinc ad memoriam reuocare dictarum literarum significationes; quae iam paulò latius sunt explicandae. A dixi significare Adonem in Martyrologio / B, Bedam, vel Bedae Martyrologium. De quibus quae hic scribenda forent, sufficienter tractabo in libro de Martyrologijs, capitibus sexto & tertio. Restant g, p, r, q.

G significat commemorationes Sanctorum totius anni per ordinem mensium, prout ea cum eorundem sanctorum deprecationibus habentur in Mnologio de sanctis totius anni, quod est in Graeco Horologio, siue Horarum libro, qui Venetijs excusus est in octauo, Anno 32. Vnde etiam Ioannes Buteo Canonicus Vienne Ordinis sancti Antonij multa Anno 58 in Latinum vertit in libro quem inscripsit Orationes Graecorum veteres ad Deum & Sanctos.

P: cum punctis significat Martyrologium summae ecclesiae

ecclesie proprii episcopatus intracuius terminos corpus sancti quiescit. ut, Cameracense secundum antiquos limites, quo etiam vitur Mechliniensis ecclesia/Vltraiectense, cuius titulus est Martyrologum cathedralis ecclesie in Traiecto, scriptum anno 1364, anno primo Ioannis de Voerrenborch episcopi Traiectensis item Martyrologium sancti Iacobi Louanij secundum Ordinarium sancti Lamberti Leodiensis. quod vetustate aliquibus locis oblitteratum est.

R, significat additionem ex Martyrologio secundum morem Romanae ecclesie, quod emendauit magister Bellinus de Padua, Ordinis fratrum eremitarum sancti Augustini, Venetijs ad signum Spei excusum anno 49, & Parisijs An. 21. Videtur etiam id nonnihil auxisse Sanctis Padua, & Venetae ecclesie, & diuersarum religionum. Extant & alia Romanae ecclesie Martyrologia, quae non vidi. Ecclesia enim sancti Petri vitur Martyrologio Venetijs impresso anno 60, quod Alexander Peregrinus Brixienfis, Iulij tertij sacellanus, opera sua emendatum edidit. Ecclesia autem Lateranensis vitur Martyrologio apud Hieronymum Cauacalupum anno 1564. impresso.

Q, non significat quodcunque Martyrologium, sed probatum, quodque in aliqua ecclesia venerabiliter legitur. Interim sanctos nonnullos, ex Ecclesiarum Breuiarijs, & integris historijs, quos in Martyrologijs non inueni, libens adieci, eo quod ipse historia & Lectiones ecclesiasticae de Sanctis, parisi sint cum Martyrologijs auctoritatis, imo aliud non sint quam proluxa Martyrologia.

XI. De minimis additionibus.

Addidi etiam quædam ad *Vsuardū & Ecclesiæ martyrologia* potissimū ex recentiorum *Martyrologijs* aut additionibus; In quibus aliquando aliena fide contentus fui ponens ea lege commentariorum. Quæ omnia minimo caractere imprimenda fuere, vt secernerentur ab ijs quæ grauioris sunt auctoritatis vel dignitatis.

Et quidem in priori editione vtebar literis significatiuis quas nunc sustuli, nisi quod litera *p* aliquoties significet propria ecclesiæ librum obituum. Parum enim referre putauī, siue id dicat *Coloniensis Carthusia* in suis ad *Vsuardum* annotationibus, siue *Antonius Geems, Regularis Rubææ vallis, in Martyrologio prolongato,* vel reuerendus abbas *Maurolycus,* vel ego, vel quisquam denique alius recentiorum.

XII. De notula ¶.

Notula ¶, significat eonsequē in omnibus ecclesijs nostra directione legi posse. Illa enim quæ sequuntur notam ¶, vel sunt festa translationum, fere ex proprijs ecclesijs sumpta, quæ non est necesse passim per ecclesias legi, vel sunt minimis typis de non canonizatis: vel etiam de canonizatis ex scriptis recentiorum; sed de quibus ego nullam aut minus sufficientem habuerim notitiam an sint canonizati, & an ijs diebus eorum natales occurrant.

XIII. De annotationibus.

In Annotationibus, quæ ad Grammaticam vocum explicationem pertinebant, pleraque in altera editione omittenda iudicauī. Annotationes vero de historijs Sancto-

Sanctorum, multum auxi, & recognoui: atque cifras remittentes ad annotationes in margine ponere malui, è regione Sanctorum, quam in ipso contextu relinquere, vbi aliquando Lectorem turbabant.

XIIII. De orthographia.

O Orthographiae etiam ratio habita est: sed vbi inter doctos diuersitas est sententiarum, libertatem reliqui typographis: vt in accentibus aduerbiorum, & in voce Diocletianus, quae vsitate scribitur per e, sicut Grace per u. In Romano tamen Breuiario, & duobus, quae habui, Ms. martyrologijs perpetuo per i Dioclitianus. Itidem in permultis alijs vocibus. Accentum aliquando posui, quo, vt in Latinis, sic in Graecis dictionibus significare volui quantitatem syllabae penultima. Quantitatem autem aliquando solum notavi ex vsu propriae ecclesiae, vt, in Ionatus, Gaugericus, Remaclus.

XV. De appendice Martyrologij.

A Scripseram etiam in minimis additionibus multos sanctos ex scriptis recentiorum, quos sumptulerunt ex historia tripartita, Gregorio vtroque, & aliunde. De quibus non solum nesciebam an in aliqua ecclesia natalem habeant, sed nec diem obitus sciebam. Recentiores enim tantum aliquo loco eos posuerant, ne in toto opere abessent. Hos ordine alphabetico ponere malui post Martyrologium, cum auctariononullo tum similium Sanctorum, tum eorum quos natales dies habere scio, et si eos ignorem: Vt qui volet, auctarium illud locupletet, & Sanctos ad Martyrologium transferat, quorum dies Natalesprehenderit.

XVI. De

XVI. De omisis sanctis.

NEquē defuerunt qui totum auctarium Coloniense per dies singulos additum voluissent. Quibus respondeo, mei instituti non fuisse ut ex recentiorum collectaneis adferrem, quæcunque adferri potuissent, tum certa, tum incerta. Nam in suo auctario multo copiosior est Antonius Geems quàm sint Colonienses, quæ pariratione non fuisset prætereundus, & utrique per multa addenda fuissent, quæ ex Breuiarijs, & aliunde obseruari possent. Sed satis mihi fuit pauca quædam & multis inde selegisse: neque voluisse vllum sanctum præterire cuius sciri tempus, diem, & locum confessionis, vel martyrij. Reliquum, cuius difficilem abyssum videbam, alijs reliqui. Sane si omnium ecclesiarum per singulas prouincias proprij extarent Natales aut indices, (quale quid re de Belgis cum martyrologio iam in lucem edo) locupletissimum ex iisdem nostrum prodijset Martyrologium.

XVII. Conclusio.

Verum ut finem præfandi faciam, quicquid in hac altera editione est immutatum, vel additum, vel imminutum, id solerti indagine, ut Vsuardus loquitur, siue studiose, & citra omnem temeritatem à nobis factum esse agnoscas. Quorum etiam omnium rationem in prolixo scripto mihi reseruo. Omnes verò Sancti, in quorum honorem hoc opus congeffi, mihi peccatori, quod minus aut perperam feci, ignoscant: & tam Vobis omnibus, quàm mihi, suis meritis & suffragijs patrociniua ferre dignentur.

INDEX